

les 41 alqueries i rafals citats en te. Petra, *Caro* és el més gran (fora d'un, puix que té 13 jovades, i la major part només en tenen 4,6 o petit nombre). Seria, doncs, una «alqueria-alqueries» per dir-ho així, amb el pl. usat a tall de nom propi. Resta sempre, però, que el que llegim en el Rept. és *Caro*, no *Cora* ni un **Cara*.

Caroig, V., s. v. *Corribia* (2a. part) i *Cavalls* (Caballón)

Carpeda, *Carpi*, *Càrpio*, *Carpis*, *Carpidé*, V. *Carpesa*

CARPESA

Poble valencià ja antic, que fou municipi i amb parròquia pròpia, si bé avui quasi reduït al nivell de suburbi, a poca distància del centre, més enllà del Túria, en direcció de Montcada, entre el vessant de Carraixet i la ctra. de Bna.

PRON. MOD.: *karpésa* (amb sorda insignificantiva, en zona de parlar apitxat). Gentilici, segons *AlcM carpésa*, però veurem que havia estat *carpesí*.

MENCIONS ANT. Ja apareix en el Rept., una donació de 1238 a l'illustre Bernat Vidal de Besalú (l'ambaixador de Jaume I, i probable autor de l'obra mestra de la narrativa occitana, *Castia Gilós*, veg. nota meva a l'ed. de Cerverí), com alqueria *Carpesa*, amb terme propi prop de *Petra* (ed. Bof., 374), i de nou (p. 487) com separada de *Petra* per un *almarçal*.

Que era nom usat pels moros val. ho veiem perquè en formaren un gentilici en *-í*. Dins la ciutat de València, el Rept. consigna un carrer o *çucac* [de] Mahomat *Alcarpexí* (p. 601), on la *ç* és testimoni inequívoc de la pronúncia morisca de l'àrab; i és versemblant que aquest Mahomat, o un altre d'allà, donés nom a un *Rahal Carpesí* que hi consta també com immediat a València (p. 266).

Més endavant sabem també que en l'any 1243 s'atorgà a *Carpesa* fur de València (*EEMCA* III, 72). Cap a l'any 1500 no estava encara absorbit per la capital i comptava entre els llocs de pagesos; en *La Brama dels Llauradors*: «--- tantost se spargiren / tornant a les viles y llochs d'on partiren / --- / Torrent, Alaquàs y de Vistabella, / --- / també d'Espioca, *Carpesa* y Payporta, / de Massamagrell --- / e de tota la horta», v. 1107. Que hi havia població mahometana es veu perquè, segons SSiv., p. 178, el 1258 hi consta una mesquita, però aviat hi predominarien els cristians, car tenia parròquia amb un rector que assistia als sínodes diocesans a València; ja no figura en els censos de moriscos del S. XVI, ni com a localitat mixta, i en el de 1609 només se li assenyalen cases de cristians vells, en nombre de 90, i com a pertanyent al Maestrat de Montesa (Reglã, *An.Un.Val.* 1963, 107). I Cavanilles (I, 147) n'explica les produccions 1774. Bibliografia de Lz. Vargas (II, 92).

ETIM. I AFINITATS DEL NOM. Pel seu arrelament ja anterior a la conquesta, com queda demos-

trat, és segur que ja ve d'antic, però no pot ser aràbic, com ho mostra la *p* i tota l'estructura, sinó transmés pels mossàrabs, d'un original sens dubte pre-romà. Ho comproven les afinitats que li suggerirem, i les que presenta amb el grup *KALP/KARP-* que he detallat en l'article *Calp*, i que per tant ja no caldrà repetir.

En particular sembla clar que forma part del grup dels NLL pre-romans en *-ESA*, propis de l'Est d'Espanya; amb una extensió coincident, quasi del tot amb el domini lingüístic català: *Albesa*, *Manresa*, *Olesa*, *Utxesa*, *Ardesa*, *Artesa*, 2 llocs en el Princ., i en el P. Val. un altre *Artesa*, arrelat i antic; *Orpesa*, l'antic *Enesa*, i en tot cas *Montesa*, amb la seguretat d'existència en temps romans, com testifiquen els antics *MENTESA*, *ETOBESA* i *OCTOGESA*, que han donat els moderns *Montesa*, *Orpesa*, *Utxesa*. En canvi no tenen sufix pre-romà *Xeresa*, *Vinalesa* i *Muniesa*, sinó d'altre origen, com expliquem en articles a part.

D'altra banda sembla impossible deslligar *Carpesa* de l'antic etnònim *Carpesii*. Sembla clar que una o més aviat, unes tribus d'aquest nom es localitzaven en 2 o 3 regions hispàniques, cap d'elles, però, situada cap a l'Horta valenciana. Degué ser, probablement, un nom que havent tingut algun valor genèric o apel·latiu, prengué arrel en zones ibèriques diverses. *Stephanos* de Bizanci es limita (veg. *Calp*) a dir que era 'ἔθνος Ἰβηρικόν τῶν ἐκτός Ἰβηρῶς ποταμοῦ', o sigui 'tribu ibera de més enllà de l'Ebre: que cal entendre 'de més al Sud'.

Del relat que fa Polibi dels preliminars de la 2a. guerra púnica (III, 14.2, cf. la trad. de Foucault, coll. G. Budé, pp. 46-47, 50 i 195) resulta que Anníbal, abans d'atacar Sagúntum i avançar cap als Pirineus i Itàlia, en els anys 221-19, procurà desembarassar-se d'enemics centro-hispànics, batent els *Ólkades* [cap a l'Alcàrria], els *Vacceus* i altres centrals (cap a *Helmantike* i *Arbúkale* [vers Toro i Salamanca]); però, en retirar-se a hivernar cap a Cartagena, fou atacat pels *Karphísioi*, «δ σχεδόν ἰσχυρότατον ἔστιν ἔθνος τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους»: 'quasi el poble més poderós d'aquells paratges' Se li havien ajuntat els *Ólkades*, però Anníbal, s'atrinxerà darrere el Tajo, i en el moment en què els altres el travessen, desordenats pel corrent, els destrossa amb els seus elefants i cavalleria; lliure ja el seu dors occidental, passarà aviat a atacar Sagúntum aliada dels romans. És clar, doncs, que aquests *karpesioi* no eren prop de Sagúntum ni de terra valenciana, sinó veïns de l'Alcàrria i el Tajo.

Això, però, no coincideix gaire amb els *Carpesii* d'altres fonts: *Carpesii*, *-orum*, poble de la Tarracense citat per Titus Livi (XXIII, 26.5) mentre que Joaquín Costa parla d'uns *carpesis* de Contestània (G. Pacheco, *GGRV*, p. 721), més propers a València, però tanmateix més al Sud, veg. encara Appianos, en Holder, *Alt. Spr.* I, 806). Tenim, doncs, dues tribus de *Carpesii* en llocs diferents, i totes dues separades del de *Carpesa*, que hi queda entremig. Era un nom ibèric que es repetia en paratges diversos.

Pel que fa a la localització de Polibi, em sembla confirmada pel nom de *Segontia Carpica*, que hom